

УДК 323.21

Сергієнко Т.І.

доц. Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**СВІТОВИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА**

Реалії сьогодення свідчать, що сучасне українське суспільство стоїть перед цивілізованим вибором і переживає історичний перелом, суть якого – перехід від одного якісного стану до іншого. Ефективний розвиток сучасного українського суспільства залежить від неможливості антагонізму у відносинах громадянського суспільства, особистості та держави [5, с. 299]. Становлення інститутів громадянського суспільства та розвиток демократії в

країні тісно пов'язані: чим розвиненішим громадянське суспільство, тим демократичніша держава [1, с. 283]. Тому, враховуючи викладене, актуальним є питання вивчення світового досвіду взаємодії держави та громадянського суспільства.

Питання взаємодії громадянського суспільства та держави сьогодні активно обговорюють як зарубіжні, так і українські науковці. Серед зарубіжних вчених – Б.Андерсон, Р.Брюбейкер, Е.Сміт, К.Дойч, П.Бурдьє, Е.Шилз. Серед українських дослідників слід згадати таких науковців, як І.Варзар, О.Гринів, В.Євтух, Ю.Римаренко, І.Кресіна, А.Колодій, І.Курас, О.Картунов, В.Лісовий, О.Майборода, Л.Шкляр та інші. Проте, не дивлячись на доволі великий інтерес до даного питання, сьогодні, є необхідність його подальшого дослідження та вивчення даного питання.

Досліджуючи питання щодо взаємодії держави та громадянського суспільства, зазначимо, що значний досвід мають країни Європейського Союзу та США. У різних країнах розвиток громадянського суспільства пов'язують із стратегіями, участі громадян, зміцненням організаціями громадянського суспільства або соціальним підприємництвом. Однак ефективність реалізації концепції «розвитку громадянського суспільства» європейських держав зумовлюється, перш за все, наявністю широкої нормативно-правової бази. Так, зазначимо, що стабільність та прозорість громадського сектору, зростаюча залученість громадськості до розбудови стабільного громадянського суспільства підкріплюється рядом нормативно-правових документів Ради Європи, зокрема «Керівні засади розвитку та зміцнення неурядових організацій в Європі», «Рекомендації щодо правового статусу неурядових організацій в Європі», «Кодекс передової практики громадянського суспільства» [3, с. 119].

Отже, розглянемо досвід взаємодії держави та громадянського суспільства на прикладі Канади, Німеччини, Америки та Швейцарії.

Так, у 1960-1970-х роках Федеральний уряд Канади за допомогою грантів активно сприяв розвитку демократії та залучення громадськості до діяльності місцевих органів влади та неурядових організацій, що займаються розвитком громад. Процеси відкритості в Канаді в той час розвивалися і на центральному рівні влади, що могло служити прикладом для багатьох країн: вільний доступ громадян до канадського парламенту та можливість публічного розгляду законопроектів, які там розглядаються. Уряд Канади відіграє ключову роль в організації процесу залучення громадськості до спільної роботи, у розробці інноваційних способів роботи уряду з громадськістю для вирішення проблем розвитку громади. Також, зазначимо, що у сучасній управлінській практиці виникає все більше різноманітних проблем, до вирішення яких активно залучається громадськість. Це допомагає владі краще зрозуміти як потреби населення, так і побачити саму

проблему з точки зору суспільства та знайти взаємовигідне рішення на основі громадської думки.

Нині на місцевому рівні продовжує розвиватися процес участі канадської громадськості в роботі органів державної влади. Громадяни країни займаються такими сферами, як економічний розвиток та політична перебудова [2].

Цікавий і досвід Німеччини. Однією з найважливіших визначальних характеристик німецької соціальної системи є «поширена, широка суспільно корисна діяльність благодійних спілок. Сотні громадських організацій щодня працюють над визначенням соціальної підтримки та допомоги різним верствам населення. Вони мають багаторічний досвід і відіграють важливу роль у вирішенні сучасних проблем. Особливої уваги та дослідження заслуговує державний підхід до створення та функціонування таких організацій [6, с. 274]». Таким чином, розумна і актуальна практика в Німеччині щодо реалізації права кожного громадянина на участь у вирішенні соціальних проблем базується не на створенні бюрократичних, жорстких соціальних служб, а на гнучкому використанні суспільно корисних організацій, які беруть активну участь у соціальних проєктах.

Щодо досвіду залучення громадськості до державних справ в Америці, то зазначимо, що там існувала найбільш класична схема взаємодії громадянського суспільства і держави. Тому досвід цієї країни надзвичайно цікавий. Тут через діяльність громадян виникає відповідне суспільство і лише потім, з благословення громадянського суспільства, утворюється держава [7, с.109].

Досвід Швейцарії є показовим прикладом для вирішення та розв'язання наявних проблем у сфері суспільних відносин. Відмінною особливістю Швейцарії від інших держав світу є те, що населення цієї країни володіє правом без посередньо брати участь в законодавстві країни, що є свідченням наявності елементів прямої демократії. На вимогу громадян можуть бути організовані факультативні референдуми з питань внутрішнього життя країни. Народна ініціатива вважається схваленою у разі її підтримання як більшістю громадян, які взяли участь у голосуванні, так і більшістю кантонів. Цей механізм, що свідчить про наявність прямої демократії, є одним з головних надбань швейцарців, яким вони в жодному разі не згодні поступитися [4, с. 199].

Таким чином, провідний досвід зарубіжних країн свідчить про необхідність використання такої моделі ефективної взаємодії держави та громадянського суспільства в Україні, яка б відповідала сучасним демократичним вимогам і забезпечувала б права і свободи громадян, задоволення їх потреб та підвищення добробуту. А основним напрямом

покращення залучення громадськості до державних справ має стати повернення довіри громадян до держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабарикіна Н.А., Сергієнко Т.І. Актуалізація консолідації процесів розвитку громадянського суспільства та політичної нації. *The XXIV International Science Conference «About the problems of practice, science and ways to solve them»*, May 04 – 07, 2021, Milan, Italy. С. 282-285.
2. Гостєва О.М. Європейський досвід взаємодії органів державної влади та громадських організацій [Електронний ресурс]. *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2017. Вип. 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1124> (дата звернення 12.04.22).
3. Мельник Л. А. Європейський досвід ефективної взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 4. С. 119–124.
4. Рудич С. Швейцарія: суспільно-політичний устрій. Наукові записки / Збірник. К.: ІПіЕНД, 2004. 460 с.
5. Сергієнко Т.І. Становлення громадянського суспільства в контексті забезпечення соціально-політичної стабільності в умовах сьогодення. *Гуманітарна наука XXI століття: сучасні виклики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук: матеріали заочної міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Чернігів, 06 листопада. 2020 р.) / гол. ред.: О. М. Тогочинський; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів: Академія ДПтС, 2020. С. 298-301.
6. Соціальне партнерство - механізм реалізації прав людини, розбудови правової держави, громадянського суспільства: міжвідомчий наук. збірник / [наук.- досл. ін-т «Проблем людини»; за ред. А.І. Комарової та ін.]. К., 2001. Т. 24. 778 с.
7. Токвіль А. Про демократію в Америці. К.: Всесвіт, 1999. 590 с.